

Митний контроль крізь призму його принципів

Забезпечення економічної безпеки, відповідно до ч.1 ст. 17 Конституції України, є найважливішою, нарівні із захистом суверенітету й територіальної цілісності, функцією держави [1], а, отже, потребує реалізації комплексу заходів щодо вдосконалення системи державного управління на всіх рівнях. Як зазначає О.Ф. Андрійко, важливою функцією державного управління, органічно пов'язаною з іншими управлінськими функціями, є державний контроль [2].

Контроль у сфері державного управління є дієвим засобом ефективного функціонування державних органів, підприємств, установ та організацій, інструментом перевірки дотримання ними чинного законодавства. Контроль є вольовою управлінською діяльністю, зміст якої полягає у перевірці відповідності стану підконтрольного об'єкта положенням, регламентованим відповідними нормативно-правовими актами. Контроль у сфері державного управління здійснюють як органи загальної компетенції, так і спеціалізовані, зокрема, митні органи, одним з основних завдань яких, відповідно до ст. 544 Митного кодексу України, є здійснення митного контролю [3]. Саме контрольованість з боку митних органів є однією із важливих засад переміщення товарів через митний кордон України.

Як об'єкт державного управління митна справа – це спрямована на реалізацію митної політики діяльність митних органів щодо визначення порядку переміщення через митний кордон України товарів; визначення процедур митного контролю і митного оформлення; застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.

Провідне місце в системі інструментів митної справи посідає митний контроль, який являє собою, згідно з оновленою Кіотською конвенцією (Загальний додаток, гл. 2 та 6), сукупність заходів, що здійснюється митною службою з метою забезпечення дотримання митного законодавства [4].

Контроль, як одна з функцій управління у галузі митної справи, спрямований на виявлення й усунення відхилень (девіацій) від встановлених нормативно-правових вимог у функціонуванні митної системи.

Основною метою митного контролю є перевірка (за допомогою різних форм контролю) дотримання всіма юридичними та фізичними особами встановлених правил і процедур, тобто порядку переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів комерційного призначення.

Митний контроль ґрунтується на системі відповідних принципів. З огляду на те, що митний контроль є одним з різновидів державного контролю, то має здійснюватись на притаманних останньому принципах: законності, системності, систематичності, дієвості та гласності. Водночас митному контролю є притаманними й галузеві принципи, що відрізняють його від інших видів державного контролю. Статтею 318 Митного кодексу України визначено такі загальні принципи митного контролю:

- митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України (принцип контрольованості всіх переміщень через митний кордон);

- митний контроль здійснюється виключно митними органами відповідно до цього Кодексу та інших законів України (принцип компетентності);
- митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи (принцип мінімізації митних формальностей);
- з метою підвищення ефективності митного контролю митні органи взаємодіють з учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана із здійсненням зовнішньої торгівлі, та з їх професійними об'єднаннями (принцип взаємодії із суб'єктами зовнішньоекономічних відносин);
- митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України (принцип уніфікації).

Важливим для здійснення митного контролю є також принцип вибіркової митного контролю (ст.320 Митного кодексу України), який означає, що форми і обсяги контролю, достатнього для забезпечення законодавства з питань державної митної справи при митному оформленні обираються митницями (митними постами) на підставі результатів застосування системи управління ризиками.

Статтею 328 Митного кодексу України передбачено можливість здійснення спільного митного контролю. Відповідно до укладеного двостороннього міжнародного договору та підписаного Протоколу на рівні керівників митних органів (митних адміністрацій) Договірних сторін в пунктах пропуску на митному кордоні України (в спеціально створених пунктах пропуску) посадовими особами митних органів суміжних держав здійснюється спільний митний контроль одночасно, за єдиною технологічною схемою.

Як різновид митного контролю, спільний митний контроль ґрунтується як на загальних принципах митного контролю, так і на специфічних, визначених положеннями Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах [5]:

- принцип синхронності (здійснення митного контролю митними органами Договірних Сторін спільно без розриву в часі між їх діями, до його закінчення, на митній території однієї з держав);
- принцип взаємного визнання Договірними Сторонами результатів митного оформлення (взаємне визнання документів, що необхідні для здійснення митних процедур, та митного забезпечення);
- принцип постійного обміну інформацією, необхідної для забезпечення ефективності контролю, цілей митної статистики та попередження порушень митних правил і контрабанди).

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Київ-Велес, 2007. – 48с.
2. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: Автореф. Дис.. д-ра юрид. наук : 12.00.07/НАН України ін-т держави і права ім.. Корецького.- К., 1999.- с.18.
3. Науково-практичний коментар Митного кодексу України. – Київ: Алерта, 2015. – 804 с.

4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіото, в ред.. 1999р.). – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://myto.org.ua>.
5. Зеркалов Д.В. Транспортное обеспечение международной торговли: справочник.- К.: Дакор, КНГ, 2007. – 628 с.